

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 11 april 1935 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om upphävande av sekreterares hos hushållningssällskap ställning såsom självskriven ledamot eller suppleant i sällskapetets förvaltningsutskott.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 388, av herr *Osberg* har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att sekreterare hos hushållningssällskap icke må vara självskriven ledamot eller suppleant i sällskapets förvaltningsutskott, samt att det utskott, som behandlar denna framställning, måtte vidtaga ändring i nu gällande förordning, som ett bifall till ifrågavarande hemställan nödvändiggör.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, hänvisas till motionen.

Över motionen har utlåtande i vederbörlig ordning inhämtats från lantbruksstyrelsen.

Jämlikt förordningen den 8 juni 1923 (nr 228) angående visst villkor för statsbidrag åt hushållningssällskap skall sällskap, som vill komma i åtnjutande av statsbidrag för sin verksamhet, äga stadgar, som fastställts av Kungl. Maj:t. För att erhålla fastställelse skola stadgarna vara avfattade i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation. Dyliga allmänna grunder återfinnas i kungörelsen den 8 juni 1923 (nr 229) med däri genom kungörelsen den 4 november 1932 (nr 492) gjord ändring. Hushållningssällskaps styrelse utgöres av förvaltningsutskott. Jämlikt 17 § i kungörelsen består förvaltningsutskottet av hushållningssällskapets ordförande, vice ordförande och sekreterare, vilka utöva samma befattningar inom utskottet, samt högst 9 därtill av hushållningssällskapet bland dess ledamöter för en tid av högst fyra år valda ledamöter. Annan hushållningssällskapets befattningshavare, än ovan nämnts, må icke vara ledamot eller suppleant i utskottet. Sekreterare tillsättes av förvaltningsutskottet. Ej må någon antagas till sekreterare, som icke med hänsyn till teoretiska kunskaper och praktisk erfarenhet förklarats till plat-

sen kompetent av lantbruksstyrelsen eller, efter besvär över av lantbruksstyrelsen meddelat beslut, av Kungl. Maj:t.

Enligt författning, som gällde innan 1923 års kungörelse trädde i kraft, voro endast ordföranden och vice ordföranden i hushållningssällskap självskrivna ledamöter i förvaltningsutskottet. I femton sällskap voro emellertid jämlikt föreskrift i stadgarna även tidigare sekreterarna självskrivna ledamöter i utskotten, och kunde de eljest väljas till ledamöter, vilket i en del sällskap var brukligt.

I ett av särskilda sakkunniga för utredning av frågan rörande omorganisation av hushållningssällskapen den 8 juni 1921 avgivet betänkande, som sedermera lades till grund för en år 1923 av statsmakterna beslutad omorganisation av hushållningssällskapen, framhölls, att sekreterarna innehade en så framskjuten plats, att de ej lämpligen kunde lämnas utanför förvaltningsutskottet.

Under *riksdagen år 1934* hemställde motionären i en då väckt motion, II:311, att riksdagen måtte besluta, att samtliga befattningshavare hos hushållningssällskap icke finge vara ledamot eller suppleant i sällskapens förvaltningsutskott.

Jordbruksutskottet, dit motionen hänvisades, yttrade i utlåtande nr 2 under punkt 25, att i motionen framställt förslag närmast syntes avse att utestänga hushållningssällskapens sekreterare från ledamotskap i respektive sällskaps förvaltningsutskott, samt att erfarenheten torde hava visat, att sekreterarnas självskrivnenhet i förvaltningsutskotten varit till fördel för hushållningssällskapens verksamhet. Utskottet kunde icke finna, att i motionen anförts något skäl, som skulle kunna motivera en förändring av gällande bestämmelser i förevarande hänseende, samt hemställde därför, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid frågans behandling i riksdagen bifölls utskottets hemställan.

Lantbruksstyrelsen har i yttrandet över motionen huvudsakligen anfört följande:

»Motionären motiverar icke närmare sitt förslag utan anför endast, att det vore mindre lämpligt, att val till en befattning skulle medföra, att befattningshavaren utan vidare tillträdde en annan uppgift.

Lantbruksstyrelsen anser sig till en början böra erinra, att det vid hushållningssällskapens omorganisation ansågs lämpligt, att sekreterare hos sällskap tillförsäkrades säte och stämma i sällskapets förvaltningsutskott. Tidigare, då sällskapen saknade gemensamma grundstadgar, rådde i detta avseende olika praxis. Vissa sällskap hade redan infört sådan bestämmelse i stadgarna, att sekreteraren vore självskrivnen såsom ledamot av förvaltningsutskottet. I vissa fall var förhållandet detsamma med sällskapens skattmästare.

Det senare förhållandet ansågs emellertid mindre tillfredsställande, då skattmästaren vore redogörare inför förvaltningsutskottet. Däremot ansågs mycket tala för att generalisera bestämmelserna angående sekreterares självskrivnenhet såsom ledamot i hushållningssällskaps förvaltningsut-

skott. Motivet härför torde i första hand hava varit en önskan att stärka sekreterarens auktoritet. Sekreteraren hade nämligen att verkställa utskottets beslut och vara chef för sällskapets befattningshavare. Han är med andra ord att anse som sällskapets verkställande direktör.

Att döma av motionens ordalydelse åsyftar motionären icke blott ett upphävande av statsmakternas beslut om sekreterares självskrivnenhet såsom ledamot av hushållningssällskaps förvaltningsutskott utan även att förhindra att ett sällskap självt stadgeenligt tillförsäkrar sin sekreterare en sådan ställning. Att märka är emellertid, att motionären tydligen icke avser förbud för att sekreterare genom val beredes ledamotskap i utskottet.

Som nämnts framför motionären inga egentliga motiv för sin framställning. Några olägenheter av rådande förhållanden påvisas icke. Lantbruksstyrelsen har under sitt samarbete med hushållningssällskapen aldrig funnit, att bestämmelsen om sekreterarens ställning i detta avseende medfört olägenhet. Med hänsyn härtill och till de motiv, som ledde till ifrågavarande bestämmelse, anser sig lantbruksstyrelsen böra avstyrka bifall till motionen.»

Utskottet veterligt hava icke några olägenheter förmärkts av den år 1923 genomförda anordningen, att hushållningssällskapens sekreterare skola vara självskrivna ledamöter i sällskapens förvaltningsutskott. Emellertid förefaller det överflödigt att på dylikt sätt inskränka sällskapens självbestämmanderätt. Frågan om sekreterarens ställning gentemot förvaltningsutskottet synes vara av den natur, att den med fördel avgöres av sällskapen själva. Det torde i varje fall icke kunna betecknas som ett allmänt intresse att hindra de sällskap, som så finna lämpligt, att utsluta sina sekreterare från medlemskap i förvaltningsutskottet. Att uppställa förbud för sekreterarens självskrivnenhet i förvaltningsutskotten, finner utskottet emellertid icke befogat. Mot införandet av ett sådant förbud talar enligt utskottets förmenande särskilt den omständigheten, att statsmakterna år 1923 ålade sällskapen att i sina stadgar föreskriva, att sekreterarna skola vara ledamöter i förvaltningsutskotten. Vid sådant förhållande måste det nämligen synas föga konsekvent att 12 år senare, utan att olägenheter i anledning av det tidigare beslutet påvisats, föranleda sällskapen att ändra sina stadgar i rakt motsatt riktning.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionen II: 388 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t beslutar sådan ändring i de allmänna grunderna för hushållningssällskaps organisation, att föreskriften om sekreterarens självskrivnenhet i sällskapens förvaltningsutskott utgår.

Stockholm den 11 april 1935.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Utskottet.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, Granath, Fritiof Gustafson* och *Elof Andersson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Löbbo, *Liedberg, Pettersson* i Rosta, *Ericsson* i Sörsjön och *Osberg*.

Reservation

av herrar *Gabrielsson* och *Fritiof Gustafson*, som ansett, att utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse:

»Av den föregående redogörelsen framgår, att statsmakterna så sent som år 1923 genomfört omorganisation av hushållningssällskapen. De beslut, som därvid fattades, hade föregåtts av en utredning utav tillkallade sakkunniga. I överensstämmelse med vad dessa sakkunniga föreslagit beslöts, bland annat, att såsom villkor för att hushållningssällskapen kunde erhålla statsbidrag stadgarna skulle innehålla föreskrift att sekreteraren vore självskriven ledamot av sällskapets förvaltningsutskott. Såsom utskottet vid behandling av nyssnämnda, utav samme motionär under föregående års riksdag väckta motion yttrat, torde erfarenheten hava visat, att sekreterarens självskrivethet i förvaltningsutskotten varit till fördel för hushållningssällskapens verksamhet. Utskottet veterligt har icke å något håll olägenheter kunnat förmärkas av nuvarande anordning. Ej heller motionären har såsom skäl för sin framställning anfört och än mindre påvisat något sådant förhållande. Av lantbruksstyrelsens infortrade yttrande framgår jämväl, att styrelsen under sitt samarbete med hushållningssällskapen aldrig funnit, att sekreterarens nuvarande ställning medfört olägenhet. Slutligen må här framhållas, att det kan förefalla mindre konsekvent, om statsmakterna — sedan år 1923, efter verkställd sakkunnig utredning, genomförda bestämmelser föranlett hushållningssällskapen att i sina stadgar intaga föreskrift därom, att sekreterarna skola vara ledamöter i sällskapens förvaltningsutskott — 12 år senare tvingade sällskapen att ändra stadgarna därhän, att sekreterarnas självskrivethet förbjödes. I varje fall torde kunna fordras, att en dylik förändring icke genomföres utan att starkt vägande skäl därtill föreligga.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 388 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»